

087. Va banque spelen, het vers-librisme, de Trêveszaal, sapajous en de citoyens van Parijs

1. Ex-generaal Pardon en zijn gezin – de Pardonnetjes, afkomstig uit Kroatië – hebben profijt gehad en geprofiteerd van het generaal pardon, dat de Nederlandse regering had afgekondigd.
2. Waarom alleen maar Engelse frases in het vorige dictee en geen Franse? Wel, daarom speciaal voor onze Belgische dicteevrienden een aantal kwesties, die hun zuiderburen aangaan.
3. Met spaties, koppeltekens of los? Met accent aigu, accent grave, accent circonflexe of juist niet? De apostrof komt vast ook nog aan de orde. Zegt u het maar: va-banque spelen met va-banquepolitiek, slaapwagens of wagons-lits, vue d'ensemble, voyage imaginaire, vousvoyer en tutoyeren, een volte-face – een ommezwaai -, een vol plané en een vol-au-vent, vis-à-vis, de violon d'Ingres en het spel vingt-et-un, het tussenwerpsel vient de paraître, vice anglais en een vie manquée, een vertu héroïque en het vers-librisme, verre-muraille en vergépapier, een venue-en-cour en het bijwoord ventre à terre, een vase de nuit en het va-et-vient, turquoise (turkooizen), het spelletje trou-madame en een trompe-l'oeil. Ze was in trois-pièces gekleed en haar pasfoto was trois-quarts. Trielje is glanslinnen, de tricolore de driekleur, een travee is gewelfvak, trèfle is klaveren, tracasserie geharrewar, een trait-d'union een koppelteken, de trahison des clercs is het verraad van de intellectuelen, tout à toi is geheel de jouwe, tout à vous geheel de uwe, sur-le-champ op staande voet en een spectacle coupé een toneelvoorstelling.
4. Trente-et-quarante is de uitbreiding van het kansspel rouge-et-noir met twee velden, nl. couleur en inverse. De Trêveszaal is de rijk versierde kamer in een van de regeringsgebouwen waar vroeger de Algemene Staten vergaderden en het Twaalfjarig Bestand werd gesloten. De tranche de vie is de doorsnede van het leven. Je hebt de Tour Féminin en de Tour de France. De touche-à-tout bemoeide zich met van alles: de tour de chant, de tour de bâton, de tour de force, de tour d'expression, de tour d'ivoire en de tour d'horizon. De in toilette de soirée geklede man was de volgende morgen tombé des nues. Hij was pico bello, tiré à quatre épingles. De tic convulsif leidt vaak tot een tic douloureux. Of dan een thé complet of een thé dansant nog helpt bij een tête-à-tête bij het bekijken van tête-bêche postzegels is nog maar de vraag. Gaan we vanavond in tenue de ville of in tenue de soirée? Hoe was dat ook weer in de temps perdu?
5. Het système de la bascule is aantrekkelijk voor een splinterpartij. Een sous-entendu is een bedekte bedoeling. De souffre-douleur is het zwarte schaap. Een soi-disant is geen echte profeet. De son et lumière is een klank-en-lichtspel. Een sleutel-op-de-deurwoning is een soort turnkeyproject. De sémillon is een soort wijnstok. De secrets de Polichinelle zijn de geheimen van Jan Klaassen, publieke geheimen dus. Savoir-vivre is levenskunst en savoir-faire is wereldkennis. Een sauve-qui-peut is een ordeloze vlucht. Sapajous zijn apen, sans pareil is zonder weerga, sansculotten (sansculottes) waren ooit de arme burgers – de citoyens (vrouwelijk: citoyennes) – van Parijs. Een sans-papiers is een illegale vreemdeling, vaak sans le sou in het land. Gegeten moet er ook worden: salmagundi en salade niçoise. En gedronken ook: saint-émilion en saint-estèphe, onder het kijken naar een sainte nitouche. Een vermaarde bastaardvloek is sacre-nom-de-Dieu. Werd er bij de Rubicon een ruse de guerre georganiseerd? Een roman à clef – u raadt het al – is een sleutelroman. De Roi-Soleil is de Zonnekoning. De rois fainéants bleven bijna in hun rocamboleske rodomontades. In de rez-de-chaussee riep de croupier bij het clandestiene hazardspel weldra: rien ne va plus. Stop nu toch met dat répondre en Normand! Klaar, basta! Alle Vlamingen mogen nu een recuup nemen!
6. En dan te bedenken, dat dit nog maar – en dan lang nog niet allemaal – een aantal treffers bij het zoeken binnen artikelen op 'Fr.' was en dan slechts de letters R tot en met Z. Het totale aantal treffers [in 2007] bij deze zoekactie was 12.965. Van deze categorie zijn dus nog wel twee of drie dictees te maken. De auteur – ik dus – beraadt zich erover. Hem kennende zal het er wel van komen.